

ÓVÁRY ZOLTÁN¹
**TÖBBKÖTETES MAGYAR GITÁRISKOLÁK TÖBB
NÉZŐPONTÚ ELEMZÉSE A TARTALMUK JELLEGE
ALAPJÁN²**

Absztrakt

Manapság a klasszikus gitározás tanításához egyre szélesebb körben érhetőek el tananyagok, zenedarabok és gitáriskolák. A tapasztalat azonban azt mutatja, hogy a legtöbb hazai oktató továbbra is a magyar gitáriskolák közül válogat. Hogy a lassan, de fokozatosan bővülő kínálatból melyiket választják, arról leginkább saját szakmai, vagy korábbi tanulmányaik során szerzett tapasztalataik alapján döntenek. Jelen tanulmány azokat szólítja meg, akik ennél objektívebb nézőpontból szeretnék megismerni a manapság leginkább köztudatban lévő, több kötetből álló gitáriskolákat. Ezen elemző írás a kiadványok tartalmainak jellege szerint osztályozza a benne szereplő műveket. Szerzőként fontosnak tartom megemlíteni, hogy az írásnak nem célja az értékítélet, sokkal inkább segítségnyújtás a megismeréshez (vagy akár a választáshoz) a metodikai rendszer átfogó, az említett aspektuson keresztül bemutatásával.

Kulcsszavak: *klasszikus gitár, zenei tananyag elemzése, Szendrey-Karper, Nagy-Mosóczi, Suba Sándor*

Előszó

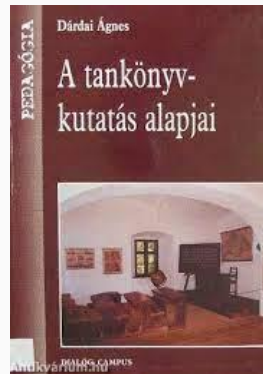
Akik zeneiskolában tanítanak, tanítottak, vagy éppen tanítani fognak gitárt, bizonyára már megkérdezték maguktól, „miből is tanítsak”? A döntést előbb vagy utóbb mindenki meghozza, mivel biztosan akad olyan módszer, sorozat vagy éppen gyűjtemény, amely szimpatikus számára. A döntésben segítségükre lehetnek a tanárképző intézetek metodika tanulmányai, amelyben megismerkednek a pedagógiai folyamatokkal és behatóbban foglalkoznak a gitáriskolákkal, vagy éppen befolyásolhatja a választást mások véleménye. Később saját bőrükön érezhetik meg, hogy sikeres volt-e a választás. Ha folyamatosan élményt találnak a munkájukban és sikereket érnek el növendékeikkel, akkor bizonyosan jó lóra tettek, ha esetleg mégsem, akkor kénytelenek változtatni a tanítási elképzeléseiken és a tananyagukon.

Bárhogy is alakul, nehéz előre jó döntést hozni. A szakmai tapasztalatok és diskurzusok azt mutatják, hogy az egyes tanárok tananyagválasztása leginkább szubjektív tényezők mentén történik. Érdekes kérdés, hogy ki, mennyire mélyen

¹ Óváry Zoltán, tanársegéd - Zeneművészeti Kar

² Debreceni Egyetem Zenei Intézetének tanulmányaiból. Szerkeszti: dr. Váradi Judit.

ismerkedett meg azokkal a kiadványokkal, amelyeket használ. Az impressziókon túl, vagy éppen a benne lévő zene iránti szimpátián, esetleg a gyerekeknek a tananyaghoz való vélt vagy valós attitűdjén túl van-e bármi objektív magyarázata egyik, vagy másik hangszeriskola, illetve kiadvány kiválasztásának? Vajon az elméleti, szakértői énje előkerül-e a tanároknak?

Ez a költőinek ható kérdés azért is érdekes, mert a hangszeres metódusoknak nincs általánosan elfogadott elemzési rendszere. A tankönyvelemzés bizonyos téziseit át lehet ültetni ide, de ezek a szempontsorok (Dárdai, 2002.) nem feltétlenül relevánsak a zenepedagógia főként kottaalapú tananyaga tekintetében. A hangszeres iskolák ilyen jellegű vizsgálatára még aligha találhatunk példát. A zenepedagógia kvantitatív méréseire elsősorban a nagyobb populáción, illetve mintán elvégezhető képesség, vagy attitűdvizsgálatok esetében találhatunk írásokat. A Magyarországon a Kodály koncepció kapcsán találhatunk több olyan kutatást, amely a mester téziseinek beigazolódását keresi (Gönczy 2009).

A tanulmányban közreadott elemzésben azt vizsgálom, hogy a többrészes, jelen pedagógiai tapasztalatok és a tanári gyakorlatok alapján használatban lévő gitáriskolák szerzői milyen jellegű, kategóriájú zeneműveken, gyakorlatokon keresztül képzelik a gitártanítást. Azért a többrészes gitáriskolák kerültek a vizsgálat középpontjába, mert ezek azok, amelyek komplex utat járnak be, végigkísérik a tanulmányokat, és ezáltal összehasonlíthatóvá válnak. Az elemzések során különböző tartalmi kategóriákat állítottam fel, és ezek arányait hasonlítottam össze. A kutatás célja nem az volt, hogy sorrendet állapítsak meg, vagy „használhatónak, illetve használhatatlannak” bélyegezzem meg az egyes kiadványokat. Sokkal inkább a kíváncsiság vezérelt, továbbá az, hogy az itt publikált eredmények segítségével esetleg tudok segíteni azoknak, akik ezeket a gitáriskolákat használják és átfogóbb képet szeretnének kapni a kiadványokról. Megemlítem, hogy ez a tanulmány azoknak lesz igazán informatív, akik valamilyen formában ismerik ezeket a sorozatokat és azok tartalmát.

A gitáriskolák, pedagógiai kiadványok fajtái és kategorizálása

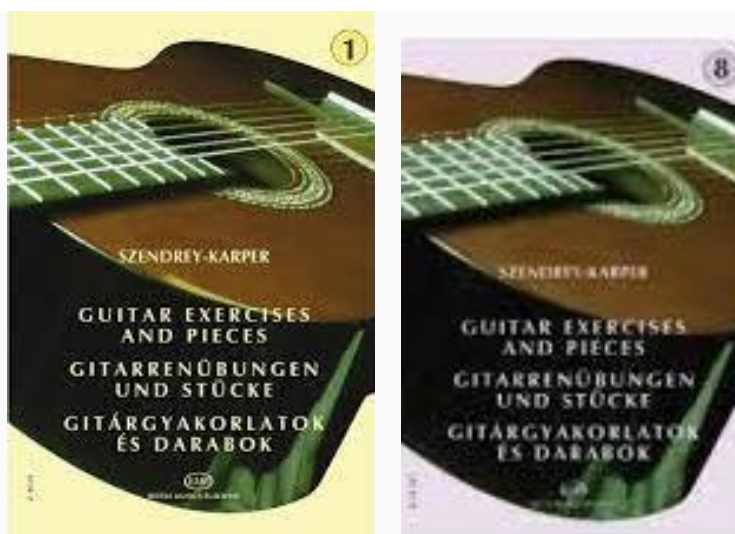
A tanrepertoár mennyiségileg dinamikusan fejlődik. Ennek leginkább két irányát figyelhetjük meg. Az iskolák (vagy iskola jellegű gyűjtemények) illetve egy determinált korosztályhoz, tudásszinthez, vagy annak folyamatához írott vagy összeválogatott darabgyűjtemények. Jelen tanulmány szempontjából az előbbi típus az érdekes. Jellemzőjük, hogy a komplexitásra való törekvés végigkövethető rajtuk. A céljuk természetesen a megszólaló, előadható zene tökéletesítése, azonban egyéni módszertan szerint fejlesztő gyakorlatokat, etűdöket, a darab megszólalását előkészítő/elősegítő feladatokat találunk bennük.

Ezek a sorozatok egy- vagy többrészesek lehetnek. Ez az elsőre egyszerűnek és kissé banálisnak ható besorolás mégis fontos látens tartalmi információval szolgál. Végig követhető a kiadványokat mindkét esetben látható, hogy tartalmi szempontból hasonlóan határolódnak le. Az egyrészes gitáriskola valamilyen aktuális szegmensét célozza a tanuláshoz, mely a legtöbb esetben a kezdeti lépéseket jelenti. Elmondható, hogy aki egyrészes iskolát ír vagy szerkeszt, az többnyire a kezdők tanítását tartja a legfontosabbnak, a tanulás ezen fázisát kívánja a legrészletesebben tárgyalni, vélhetően a továbbiak determinálását már nem tartja szükségesnek.

A több kötetes hangszeres iskolák készítői egy olyan, mindenre kiterjedő oktatási szisztémát tárnak elénk, amely a teljes zeneiskolai tanulmányokat lefedi. A fejlődéshez, az előadásokhoz (szándék szerint) mindenféle gyakorlat és zenemű megtalálható bennük. Két olyan tényező van, amely mentén különbségeket fedezhetünk fel az egyes sorozatok között:

Az egyik a szöveges instrukciók megléte. Tapasztalható, hogy egyes tananyagok úgy készülnek, hogy akár önálló tanuláshoz is alkalmasak. Ez nem véletlenszerű lehatárolódás. A szerző/ szerkesztő általában előre eldönti, milyen típusú vagy jellegű kiadványt szeretne készíteni. Az autodidakta tanulást segítő iskolák több szöveges instrukciót, részletesebb magyarázatot tartalmaznak. Jelen esetben a vizsgált három kiadvány ebben különbözik a leginkább. Ugyan mindhárom a zeneiskolai tanulást veszi alapul, de a feladatok, ismeretek szöveges részletezése tekintetében jelentős különbségek tapasztalhatók. A másik fontos tényező, hogy a gitáriskola a készítő saját szerzeményeit (milyen arányban) tartalmazza, vagy éppen mennyire építkezik hozott, mások által komponált művekből.

A vizsgált gitáriskolák, tananyagok bemutatása (a megjelenés időrendjében)

Szendrey Karper László: Gitárgyakorlatok és darabok I-VIII.

A mindmáig a hazai gitározás legnagyobb alakjának tartott Szendrey-Karper László pedagógiai munkásságáról sokat lehet írni. Talán kissé aránytalanul is több információnk van erről a kiadványsorozatról, mint a másik kettőről. Ennek oka, hogy ő az, aki már nincs az élők sorában és úttörő jellegű munkásságával már többen (köztük jelen sorok írója is) részletesen foglalkoztak.

Zenepedagógiai tevékenységének újszerűsége abban rejlett, hogy neki köszönhetően a 20. század második felében a hazai klasszikus gitár és annak pedagógiája szinte a semmiből kezdett el dinamikus fejlődni. Kihasználta, hogy 1951-ben bevezették a zeneoktatás reformját (Breuer, 1985.), mely központosította a zeneoktatás irányítását és fejlesztését. Az addig ugyan intézményesített formában is tanított, de leginkább a korabeli populáris zene játékaról és annak oktatásáról elhíresült gitár is bekerülhetett a klasszikus alapokon nyugvó, igényes és módszeres hangszertanítás áramlatába.

Előzményként említhető elődje, Kováts Barna munkássága. Ő volt az első magyar gitárpedagógus, aki a 19. századi virtuózok, a barokk és reneszánsz mesterek műveit felkutatta, játszotta, tanította és szükség esetén átiratokat is készített belőlük. Saját kompozíciói jelenleg is repertoárját képezik a hazai gitárosoknak. (Déri, 2007) 1956-ban adta ki kezdetleges és nem túl sikeres gitáriskoláját. (Kováts, 1956.) Ebben a „mit” és a „hogyan” teljesen egybefonódott. Módszertan és repertoár, technikára és zenei kifejezésre vonatkozó utasítások egyazon kiadványban szerepeltek. Hatással volt rá Bruno

Henze (1950) gitáriskolája. Ahhoz hasonló felépítésű, hasonló szerkesztésű és ugyanúgy szöveges magyarázatokkal és fényképekkel illusztrált volt. Szendrey azonban ennél részletesebb tananyagot dolgozott ki. Metodikáját (1971) a pedagógusok számára készítette el. Előszavában írja, hogy Kodály és Bartók pedagógiai elgondolására kíván támaszkodni. A metodika alapján szerkesztett nyolcrészes „Gitárgyakorlatok és darabok” (1980–85) című kiadványa az, amely a tanulók számára készült és jelen vizsgálatunknak is tárgya.

Szendrey-Karper László

Szendrey ars poeticája volt, hogy a különböző stíluskorszakok lehető legteljesebb felvonultatására törekedjen, a magyar népdalkincs és a kortárs zene széles repertoárját vonja be az oktatásba. Önálló zeneművek komponálásában nem jeleskedett, azonban Bartók átírtai és népdalfeldolgozásai mellett újabb kortárs zeneszerzőt (Borsody László) vont be a klasszikus gitár repertoárjának bővítésébe (Fodor 1991).

Azzal, hogy a reneszánsz és barokk lantra, illetve vihuélára írt műveket felkutatta, rendszerezte, majd a tananyagba illesztette, a kettő, illetve a többszólamú basszus-kíséretes játék, valamint a polifon játék elsajátítására kívánt lehetőséget adni. A kiadványsorozat gerincét a bécsi klasszikus stílusú zenei darabok képezik, amelyek az 1800-as évek első felében, Párizsban és Bécsben íródtak. Carulli, Carcassi, Sor, Giuliani, vagy éppen Aguado a kor kiemelkedő előadóiként és zeneszerzőiként már abban az időben is saját gitártanítási módussal büszkélkedhettek. Ennek köszönhetően zeneműveik a tanulás szinte bármely fázisában, kezdőtől a haladóig alkalmazhatók. Szendrey igyekezett a szerinte legfontosabbakat és legértékesebbeket áttemelni, majd saját kiadásában publikálni azokat.

A népzenei anyag ugyancsak fontos részét képezi a sorozat első részének, mely értelemszerűen a kezdő gitárosok számára készült. A gyermekdalok és népdalok ismertek a gyerekek számára, ami megkönnyíti az eljátszásukat. Ezen

dallamokra később kísérszólások épültek. Szendrey teóriája szerint a népzenei anyag két irányban is kapcsolatot jelent más stílusokkal. A népzene ősi rétegével, illetve a régi magyar dallamokkal a reneszánszhoz, a feldolgozások hangzásvilágával pedig a 20. század magyar szerzőinek zenéjéhez és nem utolsósorban Bartók Béla hangzásvilágához kívánt utat mutatni.

A 16-17. századi táncokkal és korabeli dallamok feldolgozásaival már tanulmányi idejük felénél megismerkednek a diákok, azonban az érett reneszánsz polifon szerkezetű darabjai már csak a sorozat utolsó kötetében szerepelnek. Ezen alkotások technikailag és zeneelméletben is gyakorlott, haladó tanítványt feltételeznek. Igaz ez a barokk művekre is, amelyek összetett felépítésükkel, folyamatos koncentrációt igénylő motorikus karakterükkel még a közép- és felsőfokon tanulók számára is kihívást jelentenek.

A Szendrey-Karper-féle sorozat csak gyakorlatokat és zeneműveket tartalmaz, amely alapján megállapítható, hogy itt nem klasszikus gitáriskoláról, hanem darab- és gyakorlatgyűjteményről beszélhetünk. Ez azonban nem jelenti, hogy nem összehasonlítható a többi kiadvánnyal, ugyanis a gyakorlati használat jellege nem különbözik bármely más gitáriskoláétól.

Megemlítené továbbá, hogy a nyolc kötet nem önállóan létezik. A korábban megírt Szendrey-Karper féle módszertanra (Szendrey, 1971.) alapul, ahol a tanárok számára írt instrukciókkal egészül ki a gyűjtemény. Ezen túl a metódus kiegészül a ma már elavult. 1981-ben kiadott zeneiskolai tantervvel, amelyben szinte ennek a nyolc kötetnek a tartalma szerepel. Egy kismintás mérés alapján ez a gyűjtemény még mindig népszerű a gitároktatás berkein belül, a megkérdezett tanárok nyolcvan százaléka rendszeresen használja a napi tanításban. (Óváry, 2014.)

Nagy-Mosóczi: Gitáriskola I-V.

A Szendrey-féle oktatási anyaggal szinte egyidőben jelent meg Nagy Erzsébet és Mosóczi Miklós közös gitáriskolája. A kiadott öt kötet tetemes mennyiségű,

összesen 787 számozott gyakorlatot és zeneművet tartalmaz. Terjedelme, struktúrája a teljesség igényét tükrözi a technikai készségek fejlesztése, a stílusokban való jártasság és a repertoár ismeret tekintetében. Sajátossága, hogy lépést kívánt tartani a legfrissebb zenepedagógiai módszerekkel. Az elődök munkássága biztosan hatással volt rá, akár referencia, akár ihlet, vagy éppen a tökéletesítés szándékának szempontjából. Vonható párhuzam a Szendrey gyűjteménysorozat és e közé, ugyanis a gyermek és a népdalkincset veszi alapul, ezenkívül mind a klasszikus szerzők, mind a modern alkotások között sok a hasonlóság. Sok szempontból azonban túltesz rajta. A nagy mennyiségű zenei anyag stiláris sokszínűséget tesz lehetővé. Itt már megjelenik a kamarazenei darabok felsorakoztatása is, akár más hangszerrel történő együttes játék keretében. Nagyobb választási, szelektálási lehetőséget kínál és jellegéből adódóan szélesebb a módszertani repertoárja is.

További sajátossága, hogy a hangok megtanulása pentaton skála szerint történik, amely a dúr-moll jellegű hangsoroknál lényegesen jobban kézreáll a gitáron. Újszerű elemeket, ritmus- és dallam improvizációs gyakorlatokat is találunk benne. Az iskola nem tartalmaz részletes szöveges utasításokat sem diák sem oktató számára, de feltételezi a képzett tanár jelenlétét. Eddigi empirikus kutatásaink még nem terjedtek ki részletesen erre a gitáriskolára, de valószínűsíthetően ez a legnépszerűbb oktatási anyag a mai magyar gitároktatásban.

Suba Sándor: A klasszikus gitár iskolája I-VI.

Az elemzett tananyagok közé bekerült a harmadik, a legfrissebb sorozat, melyet a debreceni illetőségű Suba Sándor írt. Jelenleg hat kötet áll rendelkezésre a tervezett nyolcból. A szerző, hasonlóan az elődökhöz fontosnak tartotta a magyar dalkincs beültetését a hangszer tanulásba, azonban feltett szándéka volt, hogy újításokat is bevezet, elméleti ismeretekkel gazdagítja a tananyagot, és zeneszerzői tevékenységével a klasszikus gitár repertoárját is bővíti. Műveinek érdekessége, hogy velük a hangszer repertoárja nemcsak gazdagodik, de új

stílust is kialakítanak. Arra, hogy egy gitáriskola készítője saját műveiből rakja össze sorozatát, már volt példa. Ilyen az argentin Julio Sagreras (1922) által írt hét részes iskola, amelyet rendszeresen használnak a tanárok. Ha ezt vesszük szemügyre, látható, hogy a klasszikus gitározás hőskorában keletkezett metódus igyekszik a fokozatosság kritériumának megfelelni, nagyon velős és jól felépített az akkordjáték megtanulásának szakasza, megannyi élvezettel játszható darab van benne. Ezzel azonban valamennyire szemben áll, hogy főként klasszicista, posztromantikus stílusú zenei anyaga egy idő után egysíkúvá válik, mivel a technikai fejlesztést nem követi a zenei formák gazdagodása. A Suba-gitáriskola esetében is jellemző egyfajta „poszt-klasszikus”, posztromantikus hangzás, azonban ez már egy modern köntösben egy új zenei érzülettel jelenik meg. A szerző által írt etűdök, karakterdarabok lehetővé teszik, hogy mindig az kerüljön a növendék elé, amire éppen szükség van, nem kell máshonnan megkeresni a (talán) odaillő alkotást. A szerző saját megfogalmazása szerint azok a modern darabok, melyekkel a korábbi iskolák kecsegtetnek, már nagyon távol állnak a mai fiataloktól. Felhasználja a modern technika lehetőségeit is. A kottának weblapja is van, hangzóanyag is rendelkezésre áll, amely letölthető, amennyiben szükséges. Az író szándéka továbbá, hogy teljes körű, a gitározáshoz szükséges elméleti oktatást is belefoglaljon sorozatába, mely akár az autodidakta tanulást is lehetővé teszi.

A kiadványokban szereplő művek besorolása jellegük szerint

A kottákban található alkotásokat két nagy csoport mentén érdemes rendszerezni. Általában markánsan különválnak a gyakorlatok és a zeneművek. Az előbbieket leginkább készségfejlesztő, vagy a kottaolvasásra felkészítő, sokszor maga a hangszer nélkül is elvégezhető feladatok, míg az utóbbiak a ténylegesen megszólaló zenéket foglalják magukba.

Gyakorlatok:

- *Ritmusgyakorlat:* olyan feladatokat foglal magába, ahol az elsődleges cél a hangszerjátékhoz és a kottaolvasáshoz kapcsolódó ritmikai ismeretek elsajátítása. Gyakran fordul elő, hogy nem hangszerspecifikus a feladat, hanem akár tapsolható vagy kopogható is.
- *Olvasógyakorlat:* kifejezetten a kottaolvasás fejlesztésére irányuló feladat. Hasonlóan a ritmusgyakorlatokhoz, nem feltétlenül jelent hangszerjátékot. Több esetben is látható, hogy a tanár szabadon dönthet a feladat

megvalósításának módjáról. Lehet hangnévvel énekelni (vagy mondani), szolmizálni, a hangneveket leírni, de akár játszani is.

- *Technikai gyakorlat:* hangszerspecifikus feladatokat foglal magába, mely a gitárjáték különböző manifeszt készségeit fejleszti. Irányulhat valamelyik kéz, vagy azok ujjainak munkájára, de ide soroljuk még az olyan gyakorlatokat is, amelyeknek már zenei vonatkozása is van, az intonáció, vagy a hangszín tökéletesítésére szolgálnak (például skála).
- *Kreativitást fejlesztő gyakorlat:* ezek nem gyakran fordulnak elő, de van olyan gitáriskola, amely hangsúlyt fektet arra, hogy a növendék ne csak olvassa a kottát és eljátssza belőle a zeneműveket, hanem önálló gondolatai legyenek, tudjon improvizálni, vagy akár önállóan komponálni. Ezek a gyakorlatok leginkább játékos formában szerepelnek az iskolákban. A tanuló feladata egy-egy dallamrészlet, vagy ritmikai sor tetszés szerinti befejezése, továbbgondolása önállóan, vagy a tanár instrukciói alapján. Szabadon választható, hogy improvizatív módon a hangszeren teszi azt a növendék, vagy éppen a kottában kihagyott helyre magának lejegyzí a kitalált idézetet.

Zeneművek:

- *Gyermekdalok:* azok a kis ambitusú, többnyire a gyermekek nyelvezetén íródott dalok, amelyeket az óvodában vagy az általános iskola alsóbb osztályaiban tanulnak a diákok.
- *Népdalok*
- *Etűdök:* finom átmenet az előadási darabok és a technikai gyakorlatok között, azonban a megvalósítás és maga a mű jellege a színpadon előadható zenéhez húz. Jellegzetességük, hogy a gitárjáték valamelyik technikai szegmensére (vagy szegmenseire) fókuszál. Besorolásukat könnyíti, ha a szerző már a címben megjelöli, hogy etűdről van szó, de általában magáról a kottaképről is beazonosíthatók ritmikai sematizmusuk miatt.
- *Előadási darabok:* azok a zeneművek tartoznak ide, amelyek a színpadi előadást, illetve a növendék és a közönség számára is a zenei élményt célozzák. Jellemzően a korábbi technikai és egyéb gyakorlatokban szerzett tudásra épülnek. Problémamentesen besorolhatók ebbe a kategóriába azok a darabok, amelyeknek fantázia, vagy programzenére utaló címe van. Az etűdökhöz képest kottaképük változatosabb.

- *Kamarazenei alkotások:* egyes hangszeriskolák szerzői (szerkesztői) az együttzenélésre is figyelmet fordítanak. Az ide tartozó művek elsősorban kottakép alapján kategorizálhatók, azonban a kánonok, illetve az olyan egyszerűbb – leginkább kezdők számára íródott – szóló alkotások is ebbe a kategóriába esnek, amelyekhez a tanári mellékletekben található kísérőszólamok.

Az egyes alkotások besorolása a kvantitatív kutatóin túl igényel egyfajta empatikus, mégis szakértői attitűdöt. A különböző zeneművek tulajdonságainak megállapítását egyszerűsíti, ha a szerző egyértelmű utalást tesz a darab jellegére (például, ha a címből kiderül), azonban gyakran az elemzőnek szükséges megállapítania, „megéreznie”, hogy éppen mit hova soroljon. Leggyakrabban ez az előadási darabok és etűdök esetében jelentheti a besorolás nehézségét. A gitáron az említett műfajok közti finom átmenet sokszor lehetetlenné teszi, hogy pusztán hallás, vagy kottakép alapján állapítsuk meg, melyik hová tartozik. Különösen a klasszika darabjai esetében van ez így, mivel a címek gyakran a karakterjelzések. Ilyenkor a forrás felkutatása oldhatja (oldhatná) meg a problémát, azonban az ilyen jellegű manifeszt kategorizálás nem feltétlenül világít rá az aktuális zenemű adott kötetben lévő valódi szerepére.

Többször találkozhatunk olyan klasszikus alkotásokkal, amelyek könnyen beazonosíthatóan valamelyik etűdsorozatból kerültek be a gitáriskolákba. Viszont gyakran látható az is, hogy csak kiragadott művekként kerülnek be új helyükre. Ebben az esetben az eredeti szerző és a pedagógiai kiadvány szerkesztője más céllal szerepelteti az etűdöt sorozatában. A modern gitáriskola több helyről, több komponistától összeollózott darabjainak egymás utáni szerepeltetése nem annyira az eredeti technikai-zenei koncepciót, sokkal inkább a változatosságot erősíti. Mivel ezek leginkább az eredeti sorozat „közönségbarátabb” alkotásai, ezért – ezen irányultságuk miatt – az előadási darabok közé lettek besorolva.

Az érdeklődés középpontjába elsődlegesen az került, hogy milyen arányban szerepelnek a különböző zeneművek a sorozatokban. A művek, gyakorlatok besorolásának kategóriáit az egyes kiadványok tartalmának elemzése alapján állapítottam meg (1. ábra). Mivel sem a kötetek száma, sem a bennük rejlő anyag mennyisége nem azonos, így elsősorban nem azok számszerű, hanem inkább arány-beli eloszlását tudjuk vizsgálni, illetve ezek alapján különbségeket, hasonlóságokat, esetleges analógiákat megállapítani. Egy egységnek egy számozott elem (darab vagy gyakorlat) számít. Sok gyakorlat osztódik a, b, c,

stb. részekre, azonban elsősorban pedagógiai koncepciót (és nem terjedelmet) vizsgálok, ezért nem bontottam részekre ezeket a tartalmakat a statisztikában.

Nagy-Mosóczi: Gitáriskola

	ritmus gyakorlat	olvasó gyakorlat	technikai gyakorlat	kreativitást fejlesztő gyakorlat	gyermekdal	népdal	etűd	előadási darab	kamarazene
N-M. I.	8%	11%	19%	3%	8,5%	14%	12%	15%	9,5%
N-M. II.	5%	7%	11%	7%	-	2%	15%	51%	4%
N-M. III.	-	3,5%	12,5%	6%	-	2%	19%	49%	8%
N. M. IV.	-	-	11%	-	-	-	24%	53%	12%
N-M. V.	-	-	18%	-	-	-	21,5%	60,5%	-

Szendrey-Karper László: Gitárgyakorlatok és darabok

	ritmus gyakorlat	olvasó gyakorlat	technikai gyakorlat	kreativitást fejlesztő gyakorlat	gyermekdal	népdal	etűd	előadási darab	kamarazene
SZK L I.	-	23%	16,5%	-	11%	33%	16,5%	-	-
SZK	-	3,5%	13,5%	-	-	10%	53	20%	-

L II.							%		
SZK L III.	-	-	2,5%	-	-	-	-	97,5%	-
SZK L IV.	-	4%	32%	-	-	14%	-	50%	-
SZK L V.	2%	-	7%	-	-	16%	-	75%	-
SZK L VI.	-	-	-	-	-	-	4,5%	95,5%	-
SZK L VII.	-	-	-	-	-	-	9,5%	90,5%	-
SZK L VIII.	-	-	-	-	-	-	100%	-	-

Suba Sándor Gitáriskola

	ritmus gyakorlat	olvasó gyakorlat	technikai gyakorlat	kreatív tást fejlesztő gyakorlat	gyermekdal	népdal	etűd	előadási darab	kamara-zene
Suba I.	3%	19,5%	12%	3,5%	26%	13%	20%	-	3%
Suba II.	2,5%	14%	3,5%	6,5%	4%	30%	28,5%	8%	3%
Suba III.	-	16%	12%	6%	1%	14,5%	36%	11%	3,5%
Suba IV.	-	28%	2%	4%	-	-	16%	43%	7%
Suba V.	-	29%	12%	-	-	-	17%	38%	4%
Suba VI.	-	25,5%	24,5%	-	-	-	24,5%	20,5%	4%

1. ábra: A kiadványok tartalmának jelleg szerinti százalékos megoszlása *(saját készítés)*

*** = legmagasabb érték a kötetben**

Ha a két nagy kategória (gyakorlatok, zeneművek) mentén vizsgáljuk az arányokat, látható, hogy a tananyagban legmagasabb hányadban az etűdök, előadási darabok szerepelnek. Ezek azok a művek, melyek általánosságban a kezdetektől a sorozatok (avagy a tanulmány) végéig jelen vannak. Valószínűsíthető, hogy a cél a minél gazdagabb repertoár és a színpadi szereplés, az extravertált zenélés tökéletesítése, és minden más gyakorlat vagy egyszerűbb zenemű e köré csoportosul. A zeneművek kezdetben a gyermekdalokra, majd a népdalokra korlátozódnak, majd fokozatosan kerül át a hangsúly – többnyire - az etűdökön keresztül az előadási darabokra és a kamarazenei alkotásokra.

A pedagógiai gyakorlat azt sugalmazta volna, hogy az első (kezdő) kötetek esetében a népdalok, vagy gyermekdalok szerepelnek a legmagasabb arányban. Érdekes fejlemény azonban, hogy ezek csupán egy esetben (Szendrey) „listavezetők”. Egyszer a technikai gyakorlatokból, másszor az etűdökből van több. Azonban bizonyos szempontból a népzenei anyag dominanciája is bizonyítható. Csupán a praktikum (a szélesebb körű vizsgálhatóság) kedvéért, illetve a két stílus közti nehézségi ugrás miatt választottam őket külön. Így elmondható, hogy amennyiben ezt a két kategóriát összevonnuk, úgy már minden esetben ezek produkálják a legmagasabb értékeket a köteteken belül (2. ábra).

	ritmus gyakorlat	olvasó gyakorlat	technikai gyakorlat	kreatív fejlesztő gyakorlat	gyermekdal	népdal	etűd	előadási darab	kamarazene
Nagy-Mosóc zi.I.	8%	11%	19%	3%	8,5%	26%		15%	9,5%
Szendrey-Karper I.	-	23%	16,5%	-	11%	49,5%		-	-
Suba I.	3%	19,5%	12%	3,5%	26%	33%		-	3%

2. ábra: A kiadványok tartalmának jelleg szerinti százalékos megoszlása a népdal és etűd kategóriák összevonásával (saját készítés)

*** = legmagasabb érték a kötetben**

Figyelemre méltó érték továbbá a Suba-gitáriskola VI. kötetének eredménye, melyben a kottaolvasó (illetve a kottaolvasást segítő) gyakorlatok aránya a legmagasabb. Egyik oka ennek a szerzői koncepció, miszerint a különböző technikai és készségfejlesztő gyakorlatokat párhuzamosan vezeti a zeneművekkkel, és állandóan éberrel tartja a növendéket elméleti vonatkozásban is. A másik magyarázat lényegesen praktikusabb. Az egyes kötetek – nincs rá jobb szó – az oldalszámokat tekintve nagyjából egyenlően vannak elosztva. Ahogyan halad előre a növendék a füzetekben, egyre hosszabb darabokat játszik. A művek formai és minőségi gyarapodása óhatatlanul maga után vonja azt, hogy egy kötetbe kevesebb darab fér bele. Ezzel szemben a különböző olvasó, hangzatépítő, vagy hangfelismerő gyakorlatok hossza és számszerű mennyisége nem változik jelentősen. Igazolja ezt az, hogy amennyiben nem százalékosan, hanem darabszám szerint nézzük a művek és olvasógyakorlatok egymáshoz való viszonyát az egyes Suba kötetekben, látható, hogy a gyakorlatok száma folyamatosan emelkedik, míg az előadási darabok száma először növekedést, majd csökkenést mutat (3. ábra).

	olvasó gyakorlat	előadási darab
Suba I.	35	-
Suba II.	17	10
Suba III.	18	12
Suba IV.	28	43
Suba V.	29	38
Suba VI.	31	25

3. ábra: A tartalom szám szerinti megoszlása Suba Sándor gitáriskolájának köteteiben *(saját készítés)*

A kezdeti növekvő szám annak tudható be, hogy fokozatosan kerül át a darabok súlypontja a gyermekdalokól az előadási darabokra (és természetesen az etűdökre).

A gyakorlatok megoszlása

A különböző gyakorlatok száma (aránya) is eltérő az egyes kötetekben és sorozatokban. Amíg a Szendrey- és a Nagy-Mosóczi-füzetekben a technikai

gyakorlatból, addig a Suba Sándor féle iskolában a kottaolvasást fejlesztő, elsősorban gitár nélkül elvégzendő elméleti feladatokból van a legtöbb.

A ritmusgyakorlatok csak elenyésző mértékben vannak jelen. Ezek a (feltételezett) szolfézstanulást igyekeznek kiegészíteni, és színesebbé tenni a tanulási folyamatot. Nem feltétlenül igényelnek gitárt, amolyan pihenő vagy játék céllal is felhasználhatók. Leginkább a tanulmányok elején jellemzők, ezért arányuk egységesen nem különösebben magas.

Jelentősebb az arány- beli különbség az egyes kötetek között az olvasópéldák, a kottaolvasást fejlesztő gyakorlatok között. Amíg a Nagy- Mosóczi szerzőpáros és Szendrey-Karper csupán a tanulmányok elején tartja fontosnak az általános és hangszerspecifikus olvasás fejlesztését, addig Suba Sándor gitáriskolájában folyamatosan jelen vannak az ezt célzó gyakorlatok. Nem csak számban (arányban), de sokféleségben is felülmúlja ez a sorozat a másik kettőt. A Szendrey-Karper- féle Gitárgyakorlatok és darabok első kötetében lévő olvasó feladatok magas aránya is meglepő, mert jellegét tekintve a megannyi olvasópélda egyszerre több készséget is fejleszt (lásd „Látens tartalmak és kategóriai átfedések” fejezet). Mind ebben, mind a Nagy-Mosóczi féle gitáriskolában füzetről füzetre egyre kevesebb fordul elő belőlük, majd fokozatosan eltűnnek.

Elmondható, hogy mindhárom füzetben magas arányban fordulnak elő technikai gyakorlatok. Az ugyan eltér, hogy melyik sorozat szerzője hogyan osztja el ezeket a feladatokat, azonban az egyes köteteken való tudatos végigvezetésük mindegyik esetben jellemző. A Szendrey-Karper László féle gyakorlat és darabgyűjtemény technikai gyakorlatai csupán az első öt részre korlátozódnak, azonban ennek egy olyan koncepcionális oka van: csak ezekben a kötetekben foglalkozik „töményen” a technikával, utána már csak azok gyakorlati használatával. Ugyan a technikai gyakorlatok arányának füzetenkénti változásában csak „erőszakkal” tudnánk összefüggéseket találni, az azonban elmondható, hogy mindhárom sorozat legvégén valamilyen formában jelen van egy összefoglaló (vagy hiánypótló?) gyakorlatsorozat. A Nagy-Mosóczi- és a Suba Sándor-féle Gitáriskola (eddig) utolsó köteteiben ez manifeszt tartalom szerint van jelen, azonban Szendreynél is vannak erre utaló jelek, ő ugyanis egy aránylag száraz etűdsorozatot szerkesztett a sorozat legvégére.

A felsorolt zenemű és gyakorlat kategóriák nem szerepelnek mindegyik kiadványban. Míg a Suba- és a Nagy-Mosóczi-féle Gitáriskola minden fajta tartalmat felsorakoztat, addig a Szendrey-féle gyűjteményben nem találunk sem

kamarazenélésre, sem a zenei kreativitás fejlesztésére vonatkozó gyakorlatot. Ez azért érdekes, mert ezek azok a lehetőségek, melyekkel a tanár-diák, vagy a diák-diák interakció fejleszthető. Messzemenő következtetéseket ebből azért nem lehet levonni, mert ez a kötet darab és gyakorlat gyűjtemény, nem deklarált gitáriskola.

A gyakorlatok és zeneművek fluktuációja

A korábbi fejezetben ugyan nem történt rá utalás, azonban a táblázatokból kiderül, hogy a gitáriskolákban és gyűjteményekben nem csak a gyakorlatok és zeneművek arányában van különbség, hanem az egyes kötetekben elfoglalt aktuális jelenlétükben is (4. ábra). Mind a készségfejlesztő feladatok, mind a darabok a tanulmányok kezdetén vannak jelen a legnagyobb számban.

Nagy-Mosóczy		I. kötet	II. kötet	III. kötet	IV. kötet	V. kötet
gyakorlatok	ritmus	+	+			
	olvasó	+	+	+		
	technikai	+	+	+	+	+
	kreatív	+	+	+		
zeneművek	gyermekdal	+				
	népdal	+	+	+		
	etűd	+	+	+	+	+
	előadási d.	+	+	+	+	+
	kamaradarab	+	+	+	+	

Szendrey sorozat		I. kötet	II. kötet	III. kötet	IV. kötet	V. kötet	VI. kötet	VII. kötet	VIII. kötet
gyakorlatok	ritmus					+			
	olvasó	+	+		+				

	technikai	+	+	+	+	+		
zeneművek	gyermekdal	+						
	népdal	+	+		+	+		
	etűd	+	+				+	+
	előadási d.		+	+	+	+	+	+

Suba sorozat		I. kötet	II. kötet	III. kötet	IV. kötet	V. kötet	VI. kötet
gyakorlatok	ritmus	+	+				
	olvasó	+	+	+	+	+	+
	technikai	+	+	+	+	+	+
	kreatív	+	+	+	+		
zeneművek	gyermekdal	+	+	+			
	népdal	+	+	+			
	etűd	+	+	+	+	+	+
	előadási darab		+	+	+	+	+
	kamaradarab	+	+	+	+	+	+

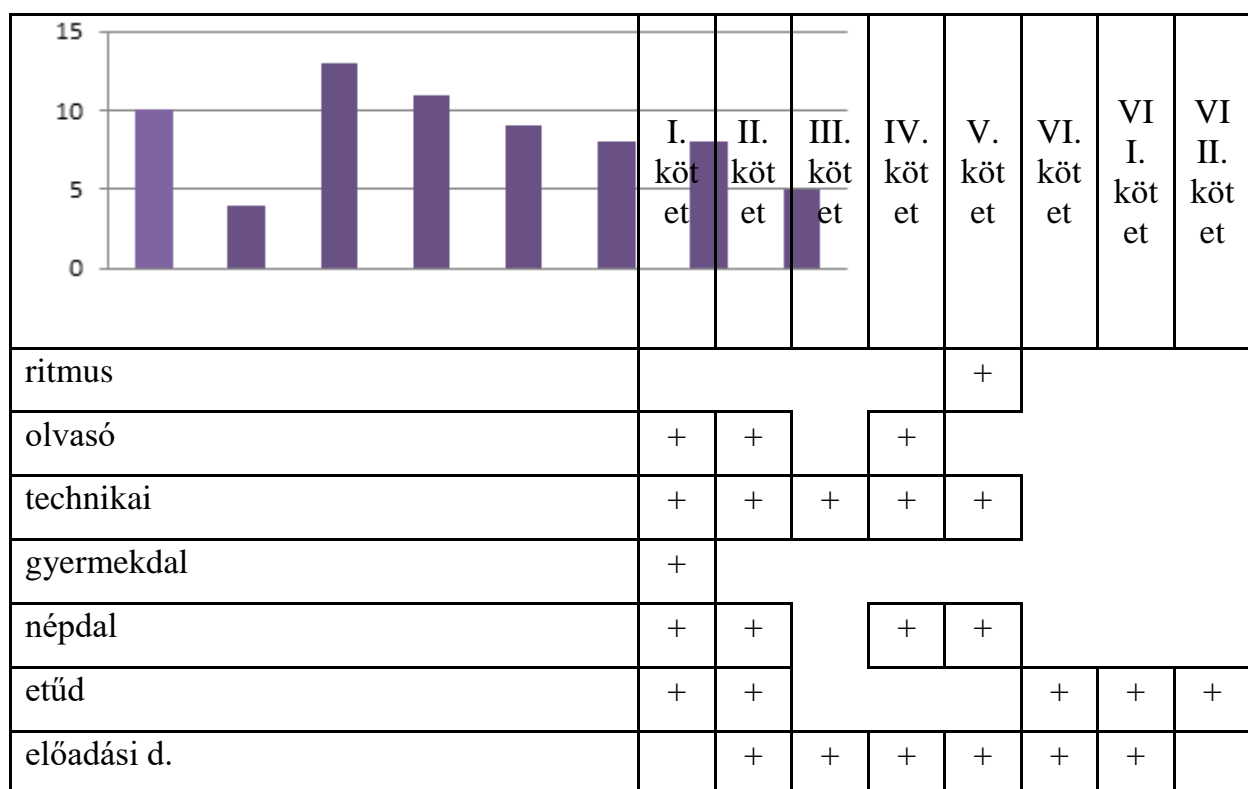
4. ábra: A gyakorlatok és zeneművek jelenléte az egyes sorozatok kötetekben (*saját készítés*)

Megállapítható, hogy a két gitáriskola felépítése hasonló. Ezekben a kezdő kötetekben szinte minden jellegű gyakorlat és zenemű jelen van, majd a tanulmányok előrehaladtával a spektrum egyre szűkül és az utolsó kötetekre csak az etűdök, az előadási darabok és a technikai gyakorlatok maradnak. Ez a Suba gitáriskola esetében még kiegészül a kottaolvasó feladatokkal és a kamaramuzsikával.

A Szendrey-Karper féle gyakorlat- és darabsorozat itemjei más elrendeződést mutatnak. A másik két kiadványhoz képest a táblázatban az egyes kategóriák elrendeződése foghíjasnak tűnik. Ebben az esetben a koncepció tér el. Az író nem párhuzamosan vezeti végig az egyes kategóriákat, hanem bizonyos esetekben (vagy kötetekben) specializációs technikát alkalmaz. Ez azt jelenti, hogy egyes részegységek jelleg és stílárius szempontból homogének. Csoportokba rendeződnek az egyes kategóriák és nagyobb „dózisban” kapjuk

őket a jobb átláthatóság és nem utolsó sorban a (vélt) jobb hatásfok kedvéért. Egyes fajták (legjellemzőbben az etűdök) egy kötet, vagy kötetek erejéig eltűnnek, majd újra felbukkannak.

Nem tartozik közvetlenül a témához, azonban rövid kitérőként megemlítendő, hogy a Szendrey-Karper László féle Gitárgyakorlatok és darabok című kötettel kapcsolatban jelen tanulmány szerzője által már részletesebb elemzés és empirikus vizsgálat készült. A tartalmi kategóriák diverz és rendszertelennek tűnő szereplése és a vélt népszerűség volt a gitártanárokkal elvégzett kismintás kérdőíves kutatás kiindulópontja, amelyben az egyes Szendrey-kötetek használati arányára kérdeztünk rá.

5. ábra: A Szendrey-Karper László Gitárgyakorlatok és darabok című sorozatának tartalmi megoszlása és használati aránya (saját készítés)

A kérdőívet húsz pedagógus töltötte ki, akiknek legtöbbször úgy nyilatkozott, hogy rendszeresen használja a Szendrey-köteteket. Az empirikus és az elemző összehasonlítás azt az érdekes eredményt mutatja, hogy a tanárok között a leginkább népszerű és használatban lévő az a harmas kötet, amelyben csupán technikai gyakorlatok és előadási darabok szerepelnek. Elgondolkodtató az is, hogy a tartalmilag leginkább változatos második kötet, melyben többek között a harmadikhoz szükséges etűdök és technikai gyakorlatok vannak, szinte teljesen marginalizálódott. Ennek oka feltehetően az, hogy míg második kötet –

statisztikai sokszínűsége ellenére – főként etűdöket tartalmaz (6. ábra) addig a harmadik kötet egy jól eltalált, a „célközönség” számára megfelelő és változatos repertoárral kecsegtető darabgyűjtemény.

A három kiadványsorozat tartalmi kategóriáinak alakulása alapján mindenképpen tehetünk egy érdekes megállapítást. A gyakorló pedagógus joggal gondolhatja, hogy a tanulmányok előrehaladtával gyarapszik a növendék ismerete és ismeretekre való igénye. Ennek a gitáriskolák – melyeket joggal nevezhetünk a hangszertanulás tankönyveinek – egyre bővülő tartalmi sokszínűségét kellene eredményeznie. Azonban a kvantitatív vizsgálat azt mutatja, hogy az egyes kategóriák eltűnése, a sorozatokból történő folyamatos és fokozatos kivezetése a jellemző. A tervezett tanulmányi idő végére a kötetek egyneművé, mondhatni egyszerű gyűjteménnyé válnak.

Látens tartalmak és kategóriai átfedések

A korábbiakban tárgyalt, a kiadványokban megtalálható tartalmi kategóriákat elsődleges jellegük alapján állapítottam meg. Azonban több esetben is tapasztaltam, hogy egy gyakorlatnak, vagy darabnak több funkciója, avagy másodlagos (vagy akár harmadlagos) jellege is lehet. Ez jellemzően a kezdőknek szánt művekben, gyakorlatokban fordul elő. Leginkább az olvasópéldák és gyermekdalok, vagy éppen az olvasópéldák és technikai gyakorlatok esetében a leggyakoribb. Oka azon eltérő koncepció, hogy a szerző mennyire kívánja az egyes tartalmakat implicitté vagy explicitté tenni. A korábban említett kutatói-szakértői intuíciókra ezen átfedések felkutatásánál volt leginkább szükség. Az áttételes tartalmak a kötetek előrehaladtával is jelen vannak, azonban fokozatosan csökkennek. Mivel az összes kötet ezen jellemzőit nagyon kacifántos és kissé átláthatatlan módon lehetne ismertetni (vagy akár szemléltetni), ezért az ezirányú eredményeket az első kötetek összehasonlításával mutatom meg.

Említettem ugyan, hogy a kötetek és a bennük található művek számában eltérések vannak, azonban érdekes módon mégis alkalmas jelen összehasonlításra, mert nagyjából ugyanazt az elérendő célt tűzik ki a szerzők a végére. Az első füzet befejezésekor mindhárom esetben – értelemszerűen – a helyes gitártartás, kéztartás és az otthoni munkához, gyakorláshoz szükséges ismeretek rendelkezésre állnak. A növendék ismeri a kottában a hangokat, amelyeket jelenleg játszik, a dallamjátékhoz szükséges ritmusokat felismeri és hangszerére tudja interpretálni. A szűken vett gitár-szakmai szempontból le tud

játszani egyszólamú dalokat, akár más hangnemben előjegyzéssel, vagy a zenemű közben beszúrt módosító jelekkel. A kötet végére már (hol így, hol úgy) találkozott a növendék a többszólamú játékkal. Ebben van némi eltérés, ugyanis a Suba- gitáriskola némiképp késlelteti a többszólamúság megjelenését, de kamarazenén, vagy arpeggio darabon keresztül itt is helyet kap több hang összezengetése.

	ritmus gyakorlat	olvasó gyakorlat	technikai gyakorlat	kreativitást fejlesztő gyakorlat	gyermekdal	népdal	etűd	előadási darab	kamarazene	
Nagy-Mosóczi I.kötet	13	18	31	5	14	23	20	24	15	összes db.
	8	← 11					7			átfedés db.
Szendrey-Karper I. kötet	-	17	12	-	8	24	12	-	-	összes db.
		← 17	← 10			22				átfedés db.
Suba Sándor I. kötet	5	35	21	6	46	24	36	-	5	összes db.
	← 6	← 8							← 5	átfedés db.
									← 1	

6. ábra A mű-kategóriák közötti átfedés a Nagy-Mosóczi -gitáriskola első köteteiben (saját készítés)

Az összehasonlításból kiderül, hogy nem egyenlő mértékben, de mindegyik kötetben található olyan zenemű vagy gyakorlat, amely nem csupán egy jellegi kategóriába sorolható be. Az ezt bemutató táblázatban (6. ábra) a kötetben lévő darabok és gyakorlatok mennyisége alatt szerepel azon tartalmak száma, amelyeknél másodlagos kategória is felismerhető. A kék nyilak jelölik, hogy a megállapított látens tartalom melyik másik kategóriát célozza.

A Nagy-Mosóczi gitáriskola esetében legnagyobb mennyiségben a technikai és olvasógyakorlatok fonódnak össze. Ezek főképp skálagyakorlatok. A magyarázata ennek a kategóriai kettősségnek az, hogy a skálázás csak a haladó játékosok számára jelent rutinműveletet. Kettő, vagy három kötetrel később egy ilyen gyakorlat már pusztán technikai lenne, azonban a kezdő gitáros ezekben találkozik először a hangsorok ilyen jellegű játékával.

Ugyanebben a kötetben a ritmusgyakorlatok szinte mindegyike átfedést mutat, legtöbbjük a kreativitást fejlesztő, a többi az olvasógyakorlat irányába. A

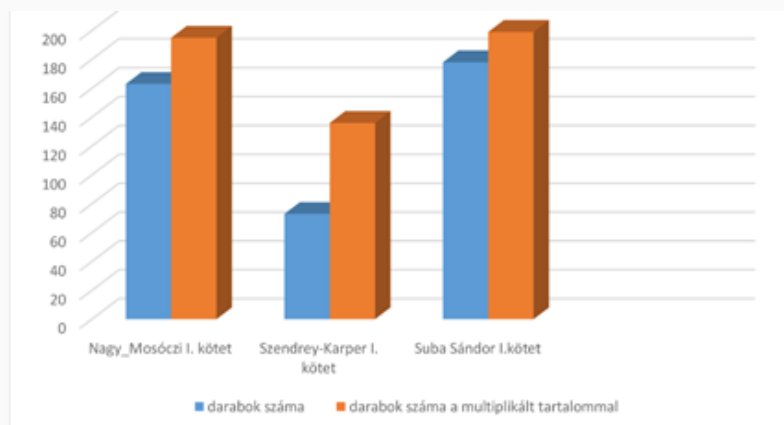
ritmusgyakorlatokat itt gyakran párosítják olyan feladatokkal, amelyekben a tanulónak önállóan kell a példát befejeznie írásban, vagy tapsolva/kopogva azt. Az a többfunkciós ritmusgyakorlat, amely olvasópélda is egyben a növendék első találkozása a ritmussal, amelyet szintén a hangjegyekhez hasonlóan kell értelmezni.

Az előadási darabok halmazának esetében az rajzolódik ki, hogy az egyfajta csoportosulása a másodlagos tartalmaknak. A népdalok és etűdök közül több is beleesik ebbe a kategóriába. A tanulmányok kezdetén az egyes (komolyabb) népdaloknak már „performansz” jellegük van, várhatóan a növendék a tanszaki koncerteken, hangszerbemutatókon ezeket fogja játszani. Az etűdök közül több is azért került ebbe a csoportba, mert a kötetekbe való beillesztésük azt mutatja, hogy nem annyira technikai üzenetük, sokkal inkább a változatosságra való törekvés, a korábbi tanulmányokkal kontrasztáló újszerűségük miatt kerültek be. Ezek elsősorban azok a klasszikus etűdök, amelyeket a korabeli metódusokból, sorozatokból egyesével emeltek ki és tettek át a szerzők a jelen kiadványba. Ugyan a kezdőknek szánt darabok száma fokozatosan bővül mind a hazai, mind a külföldi szerzők tollából, vizsgákon, a növendékkoncerteken szerzett tapasztalatok alapján elmondható, hogy ezek a művek továbbra is jelentős részét képezik az előadásoknak. A kamarazenei darabok a közösségi zenélés gyakorlásán túl azért születtek (vagy kerültek a kötetbe), hogy azok számára is lehetővé tegye a szereplést, akik még önállóan nem képesek komplex, élvezetes produkciót nyújtani. A kamaraműveket minden esetben az előadási darabokkal átfedésben szerepeltettem.

A Szendrey-Karper László által készített darab- és etűdgyűjteményben található a darabok számához képest legtöbb tartalmi átfedés. Egy kivétellel az összes kategória szinte minden tagja többszörös jelleget mutat. Kirívó, hogy minden olvasógyakorlat technikai feladat is egyben, továbbá, hogy majdnem minden népdal és technikai gyakorlat az olvasást elősegítő gyakorlatokkal mutat közös kategóriát. A „sűrű” tananyagot tovább fokozza, hogy a gyermekdalok majdnem minden eleménél hármas átfedés található, mivel ezek egyszerre technikai és olvasó feladatok is. Látva, hogy ezek a többszörös transzferek már a kötet elején az egyszámjegyű gyakorlatoknál is megtalálhatók, nehéz megállni, hogy a kutató a szakértői kritikával éljen, vagy hogy felmerüljenek benne bizonyos módszertani helytállóságot firtató kérdések... Azonban objektív közelítésben elmondható, hogy itt a népzenei anyag kerekedik felül minden más kategórián. Ezen keresztül történik a technikai ismeretek és a kottaolvasás elsajátítása.

A Suba sorozat első kötete esetében arányait tekintve a legkisebb a jelleg szerinti kategóriák közti átmenet. A ritmusgyakorlatok csoportja többféle átfedés gyűjtőkategóriájaként jelenik meg. A kötetet tanulmányozva valóban sok helyen jelenik meg a ritmusok implicit gyakorlása. Sajátságos módon, a hangjegyek fölé számmal vannak beírva a mérőre, ritmusokra vonatkozó utasítások. Miután a legtöbb kategória nem, vagy csak elenyésző számban tartalmaz átfedéseket, ezért elmondható, hogy az elvégzendő gyakorlatok és eljátszandó darabok szempontjából ez a kötet jól lehatárolt, a feladatok itt különülnek el egymástól a legmarkánsabban. Nem véletlen, hogy ez a füzet tartalmazza darabszám szerint a legtöbb itemet. Érdekesség az is, hogy a látens tartalom olyan kategóriát is életre hív (kamarazene-előadási darab kapcsolata), mely elsődleges tartalomként nem volt megállapítható a kötetben.

Megismerve a tartalmi átfedés jelenségét, érdekes kérdés lehet, hogy hogyan rajzolja át a darabok számát és egymáshoz való arányát az, ha hozzájuk vesszük az egyes multiplikációs faktorokat is.

7. ábra: Az elsődleges és multiplikált tartalmak összehasonlítása az egyes kötetekben (*saját készítés*)

Amennyiben így is összehasonlítjuk a vizsgált kiadványokat, az látható, hogy jelentősen átrendezi az arányokat a látens tartalmak megjelenése (7. ábra). Egy számítás alapján a művek tényleges számához hozzáadtuk a csupán elméletben létező „második és harmadik” elemek számát is. A Nagy-Mosóczi és a Suba kötet, mely több gyakorlatot, illetve darabot jegyez, tartalmának darabszáma nem emelkedett olyan mértékben a multiplikált tartalommal, mint ahogyan azt a Szendrey-Karper-sorozat első részének esetében tapasztalhatjuk. Ebben az esetben szinte duplázódásról beszélhetünk.

Következtetések, összefoglalás

Az elvégzett kvantitatív vizsgálatok során számos érdekes összefüggésre, nem várt eredményre jutottam. A vizsgálatban az egyes gitáriskolák és gyűjtemények tartalmának jelleg szerinti kategóriáját vettem górcső alá. Elsődlegesen oktatáskutatóként, tananyag elemzőként foglalkoztam a témával, de természetesen a gyakorló gitártanári énem is jelen volt, amely az elmélet és a gyakorlat közötti kapcsolatokat kereste.

A gitáriskolák kiválasztása a pedagógiai tapasztalatok és az aktuális kínálat/lehetőségek alapján történt. A három kiválasztott sorozat:

- Szendrey Karper László: Gitárgyakorlatok és darabok (I-VIII.)
 - Nagy-Mosóczi: Gitáriskola (I-V.)
 - Suba Sándor: A klasszikus gitár iskolája (I-VI.)

A három kiadvány közül csak kettő, a Nagy-Mosóczi-féle és a Suba-féle gitáriskola, a Szendrey sorozat csak etűd és darabgyűjtemény, melyet a módszertani segédlet és a (korábbi) tanterv tesz teljessé. Összehasonlításra az ad alapot, hogy bár megnevezésük szempontjából különböznek, mindhárom ugyanolyan pedagógiai gyakorlat szerint, gitáriskolaként használjuk.

A köteteket vizsgálva kategóriákat állítottam fel. Fontos volt számomra, hogy minden zenemű, vagy gyakorlat beleilleszthető legyen valamelyikbe. A két fő csoport a gyakorlatok és a zeneművek lettek. A tartalom alapján külön foglalkoztam elsődleges és látens tartalmakkal. Ezeket külön számszerűsítettem és arányaikat összehasonlítottam.

Elsődleges megállapításom, hogy a tananyag mindegyik esetben az előadási darabok, a színpadon megszólaltatható zene köré épül, mely a kezdőknek szánt kötetek esetében a gyermekdalokat, népdalokat jelenti. Ezen alkotások mind számszerűségükben, mind arányaikban a legmagasabb értékben szerepelnek. Különbségek találhatók a gyakorlatok arányában, azonban a technikai gyakorlatokat minden szerző egységesen favorizálja és a többi elé helyezi.

Érdekes fejlemény, hogy a szinte minden kiadvány esetében a kötetek előrehaladtával az egyes kategóriák folyamatosan eltűnnek, a Suba gitáriskola kivételével, csak néhány jellegre korlátozódnak.

A tartalmi átfedések számának és arányának tekintetében a Szendrey-Karper féle gyűjtemény jár az élen. Szinte minden elemének másodlagos, vagy akár harmadlagos jellege van. Megállapítható, hogy minél nagyobb az egyes kötetekben a művek száma, annál kevésbé van szükség több feladatot

belesűriteni egy gyakorlatba, vagy darabba. Elgondolkodtató, hogy melyik a célravezetőbb. A kevés tartalmi átfedést mutató sorozatok feltehetően jobban lehatárolt feladatokat tartalmaznak és lassabb, de alaposabb haladást tesznek lehetővé.

Sajnos a nyomtatásban és kereskedelmi forgalomban kapható és széles körben használt gitáriskolák alacsony száma miatt nem lehetséges, hogy longitudinálisan reprezentatív módon elemezzük a tartalmi változásokat, esetleges fejlődéseket. Sokkal valószínűbb, hogy keresztmetszeti, esetleg nemzetközi összehasonlításban érdemes folytatni az ezirányú vizsgálódást.

Irodalom

Breuer János (1985): *Negyven év magyar zenekultúrája*. Zeneműkiadó, Budapest.

Dárdai Ágnes (2002): *A tankönyvkutatás alapjai*. Dialog Campus kiadó, Budapest-Pécs.

Fodor Lajos (1991): *A gitáros*. Hotel Info Kft. Budapest

Gönczy László (2009): Kodály-koncepció: a megértés és alkalmazás nehézségei Magyarországon, *Magyar pedagógia* 109. 2. szám 169-185.

Henze, Bruno (1950): *Das Gitarrespiel*, VEB Friedrich Hofmeister, Leipzig.

Kováts Barna (1956): *Gitáriskola*. Editio Musica, Budapest.

Nagy–Mosóczi (1980-87): *Gitáriskola I-V*. Editio Musica, Budapest.

Sagreras, Julio Salvador (1922-34): *Las Lecciones de guitarra I-VI*. Guitar Heritage Inc., Chanterelle, Columbus, Ohio.

Suba Sándor (2010): *A klasszikus gitár iskolája* (önálló kiadvány)

Szendrey-Karper László (1971): *A gitártanítás módszertana*. Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola, Budapest.

Szendrey-Karper László (1980–86): *Gitárgyakorlatok: I.-VIII*. Editio Musica Budapest.

Weboldal:

Óváry Zoltán (2014): Szendrey-Karper László jelentősége a magyarországi intézményesített klasszikus gitároktatás megteremtésében. *Parlando* 2014/ 4. szám.

<http://www.parlando.hu/2014/2014-4/2014-4-05-Ovary-SzendreyKarper.htm>